

ÖKUMENIKUS PÁRBSZÉD

A katolikus egyház kezdetben – hogy úgy mondjuk – távoli megfigyelőként követte az ökumenikus mozgalmat. A II. vatikáni zsinat azonban e tekintetben is fordulatot jelentett. Megkezdődött a katolikus egyház és az Egyházak Világtanácsa párbeszéde, illetve az egyes ortodox, anglikán, protestáns egyházak testvéri eszmecseréje a katolikusokkal, az egyházi vezetők találkozása, valamint a vegyes teológiai bizottságok munkája. Ennek a párbeszédnek szorgalmazója az Augustin Bea bíboros által vezetett Keresztény Egységtitkárság volt. Jelenlegi elnöke Jan Willebrands bíboros. A vegyesbizottságok több kérdést vizsgáltak, és ez több oldalról is jelentős közeledést hozott.

A dialógus gyakran hivatalos jelleget ölt, minthogy, az ebben résztvevőket a legmagasabb egyházi tekintélyek nevezik ki katolikus és nem katolikus részről egyaránt. A teológiai megbeszélések eredményei természetesen még nem jelentik azt, hogy az illető egyházak automatikusan, minden további nélkül elköteleznék magukat a közösen kidolgozott tételek elfogadására. A hivatalos tekintély utólag megvizsgálja az eredményeket, amelyek aztán az egyházak életében fontossá válhatnak. A lényeg az, hogy a bizottságok igyekeznek a testvéri egyetértés szellemében keresni a vitás teológiai és az egyházfegyelmi kérdések megoldását, amelyeket a hitviták megakadályoztak.

A dialógus főbb témái a következők: az Eucharisztia tana és gyakorlata; a felszentelt egyházi szolgálattevők egyháztani helyzete (ezt gyakran kiterjesztik a püspöki szolgálatra, az apostoli folytonosságra és a pápa szolgálatára is); a tekintély kérdése az egyházban (ide tartozik a Szentírás értelmezése, a közös hitvallás és az egyetemes zsinatok dogmatikai döntései, illetve a szent-hagyomány stb.). Számos lényeges kérdésben a teológusok megegyezésre jutottak. De vannak még olyan témák, amelyeket alig érintettek, vagy nem vizsgáltak meg kellőképpen. Ilyenek: a pápa primátusa; a mariológia kérdései; a szentek tisztelete, vagy hogy mi a szerepe az egyháznak az üdvösség művében. Az alapvető egyetértések ellenére megmaradtak a különbségek egyes másodlagos problémákban. De ezekben sem azt hangsúlyozzák, ami elválasztja az egyházakat, hanem inkább a jogos pluralizmus szellemében keresik, ami előbbre viheti a keresztény egység ügyét. A legjobb kifejezés talán az eredmények jelzésére a konvergencia, az egymás felé, vagy pontosabban a teljesebb igazság, a Krisztus felé való közeledés, a különbözőségeket megőrző egyetértésben.

Az igazi egység nem jelenthet uniformitást, egyöntetűséget, hanem közösséget, *communitó*-t a változatosságban. Néha azt az ellenvetést halljuk, hogy az ilyen teológiai párbeszéd nem veszi komolyan az igazságot, amely csak egy lehet. Ezt az ellenvetést azonban visszafordíthatjuk: vajon nem rejlik-e mögötte az igazság felületese értelmezése? Hiszen a keresztény hiten belül maga Krisztus az igazság. Az egyháznak nagy mesterei sohasem vallották, hogy a hit igazsága azonos annak szóbeli kifejezésével, minthogy minden kifejezés csak megközelíti az igazságot. Ezt a II. vatikáni zsinat és a legutóbbi pápák is hangsúlyozták, különösen VI. Pál. A Zsinat ökumenikus dekrétumának 4. pontjában ezt olvassuk: „Az egyházon belül a szükséges dolgokban őrizték meg az egységet, egyébként pedig az egyház minden tagja saját hatáskörében tisztelje a személyes szabadságot a lelkiiségnek és a fegyelemnek változatos formáiban, a liturgiák különféleségében, sőt még a kinyilatkoztatás teológiai feldolgozásában is”. VI. Pál pápa pedig 1967-ben a keleti ortodox egyházakhoz szólva az alábbiakat emelte ki: „A Krisztus és testvéreik iránti szeretet fényében még jobban felfedezzük hitünk mély azonosságát. A még egymástól elválasztó pontoknak pedig nem szabad megakadályozniuk minket abban, hogy észrevegyük ezt a mély egységet. Vajon Alexandriai Szent Cirill 433-ban nem volt-e kész arra, hogy mellőzze kép-teológiáját, kiengesztelődjön Antiochiai Jánossal, miután megállapították, hogy a különböző kifejezések ellenére hitük azonos?” Ugyancsak VI. Pál mondotta a keleti szertartású Szent Atanázról: „A nyugati egyházban, elismerte a hit egyértelmű azonosságát, csak a szóhasználatban, a háromságos Isten teológiájának értelmezésében voltak határozott különbségek Kelet és Nyugat között”.

Mindebből az következik, hogy a vegyesbizottságoknak számolniuk kell a kinyilatkoztatott hit egységének és a teológiai kifejezés különbözőségeinek tényével, amikor párbeszédet folytatnak.

Hiszen a keresett egységnek a leírása vagy megfogalmazása is különböző. Az ökumenikus párbeszédben ilyen megfogalmazásokat javasoltak: „torkolati egyesülés a különbözőségekben”; vagy Ratzinger bíboros formulája: „Az egyházak olyan egysége, amelyben az egyházak megmaradnak egyházaknak és ugyanakkor teljes egyházzá válnak”; vagy a Lutheránus Világszövetség ajánlása: „megbékélt, egység a különbözőségben”. Mindezek a kifejezések ugyanazt a dolgot akarják jelezni: olyan egyházi egységről van szó, amelyben az egyházaknak nem kell lemondaniuk sajátos öröksükről, profiljukról, önazonosságukról, illetve ezt nem vészhathatják el feloldódással, azzal, hogy másik egyház, vagy egy úgynevezett „szuper-egyház” felszívja őket. Más szóval: olyan egységet keresnek, amely a részegyházak communiója révén a különböző jegyekkel rendelkező egyházak közössége lesz. Ezeket a különbözőségeket az ökumenikus megértésben úgy módosítják, hogy ezentúl már nem jelentenek szakadáshoz vezető ellentéteket, hanem Krisztus egyetlen teste tagjainak jogos sokféleségét fejezik ki.

A vegyesbizottságok teológusai ebben már általában egyetértének, amiként számos doktrinális kérdésben is. Hátra van még, hogy az egyetértésből valóság is legyen az egyházak életében. Ezt nevezik a teológiai párbeszéd befogadásának. Az elkövetkező években talán ez az ökumenizmus legsürgősebb és legfontosabb feladata: átültetni a teológiai párbeszédben kialakult konszenzust, egyetértést az egyházak, a hívők gyakorlati életébe. Ezért kell imádkoznia és fáradoznia kinek-kinek a maga körében.

A II. vatikáni zsinat ökumenikus dekrétuma a következőket írja: „A katolikusoknak ökumenikus munkájukban szívügyük legyen a különvált testvérekkel való törődés. Tegyék meg feléjük az első lépéseket! Legelső kötelességünk azonban az őszinte és tüzetes vizsgálat: mit kell magán a katolikus közösségnek belülről megújítani vagy megvalósítani, hogy életünk hivebben és egyértelműbben tanúskodjék arról a tanításról és szeretetről, amelyet Krisztus hagyott ránk apostolai által.”

A Vigilia mostani, ökumenikus száma ezeket a gondolatokat kívánja tőle telhetően szolgálni.

